

Çözüm Süreci, Siyaset ve Ham Hayaller

Cevat ÖZKAYA

05 Mayıs 2015

<https://www.teknikelektrik.com/makale/cozum-sureci-siyaset-ve-ham-hayaller-1151>

Rahmetli Turgut Özal, Sovyetler Birliği yıkıldıktan sonraki zamanları Türkiye'nin tarihi bir sıçrama yapması için uygun bir zaman olarak değerlendiriyordu. Bu bağlamda, “milletler için yüzyılda bir hacet kapılarının açıldığını ve bizim için de Sovyetlerin yıkılmasıyla beraber bu kapıların açıldığını ve Türkiye'nin bunu ıskalamaması gerektiğini” ifade ediyordu. Sovyetler Birliğinin 90'lı yılların sonunda dağılmasından sonra, Türkiye'nin tarihi coğrafyalarıyla buluşmasının önündeki engellerin kalktığını düşünüyordu. Bunu da “Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar” sözleriyle formüle eden Özal bu coğrafyada bulunan devletler ve halklar arasındaki ilişkiyi geliştirmek için sıkı bir çaba harcadı. Nitekim ölümünden birkaç gün önce de yoğun geçen bir Orta Asya gezisinden dönmüştü.

Özal'ın vefatından sonra bu çabalar retorik düzeyinde dillendirildiyse de gerçekleşmesi için sahici bir gayret gösterilmedi. Türkiye yaklaşık bir kıymetli on seneyi, açılan hacet kapılarının sunduğu imkânları göz ardı ederek, iç düşman icat edip halkının bir büyük kısmıyla adeta savaş içinde geçirdi. Yine Özal Türkiye'nin ayağına pranga olan Kürt sorununu çözmek içinde yoğun çabalar gösterdi. Kişisel riskler aldı. Çünkü bu sorun halledilmediği sürece Türkiye'nin gerekli atılımları yapamayacağını biliyordu. Özal bütün çabalarına rağmen meselenin çözümü konusunda yeterli adımları atamadı. Çünkü siyaseti ve bütün siyasi iklimi kuşatan vesayet iktidarı kendi isteği ve arzusu dışında hareket eden kişileri ve iktidarlara velev ki halk tarafından seçilmiş olsalar da güçsüz ve yalnız ÇÖZÜM SÜRECİ, SİYASET VE HAM HAYALLER bırakabiliyordu. Nitekim Özal da güçsüz, yalnız ve çaresiz bırakılmış, Çankaya, cumhurbaşkanlığı makamı onun için adeta bir hapishaneye çevrilmişti. Nitekim vesayet iktidarının askeri gibi davranan dönemin siyasi iktidarı ve Özal'ın kurduğu Anavatan Partisi de bu yalnızlaştırma operasyonunun aparatları şeklinde davrandılar. İşte Özal bu yalnızlık ortamında hayatını kaybetti. Bürokratik elitin yalnızlığa mahkûm ettiği Özal'ı halk o güne kadar görülmemiş kalabalıkta bir merasimle “dindar, demokrat, halkçı” cumhurbaşkanı diyerek darı bekaya uğurladı. Bu kısa tarihi hatırlatmayı yapmak lüzumu hissettik çünkü günümüzün olaylarını değerlendirirken çok yakın tarihte olanların bilinmesi bizim için ufuk açıcı olabilir.

Çözüm Sürecine İlişkin

Buraya tekrar dönmek kaydıyla şu anda çözüm süreci bağlamında neler olduğuna ana hatlarıyla bir bakmamız lazım. Öncelikle şunun belirtilmesi gerekir: Kürt sorunu hangi açıdan bakılırsa bakılsın Türkiye'nin en hayati sorunudur. Siyasi, sosyal, ekonomik ve güvenlik iklimini etkileme potansiyeli olan bir sorundur. “Çözüm süreci” ise, bu sorunun halledilmesi için başlatılmış bir süreçtir. Yaklaşık iki yıldan bu yana bazı arızalar olsa da

silahların sustuğu, Türkiye halklarının karşılıklı olarak birbirlerine cenazeler göndermediği bir barış havası yaşıyoruz. Bu bile başlı başına bir kazanımdır, başarıdır. Kaldı ki başarı bundan ibaret değil, görüşmeler hâlâ devam ediyor. Büyük ölçüde vesayetten kurtulmuş siyasi irade ve Recep Tayyip Erdoğan'ın lider kişiliği bugüne kadar yapılamayanı başarmış ve Türkiye halkını çok büyük bir oranda barışa ikna etmiştir. Kürt halkının büyük çoğunluğu barışın ve çözümün kıymetini anlamıştır. Kürt siyasal hareketi de lider bağlamında halkın bu eğilimine uymasına rağmen, silahlı örgütün ve onun siyasal uzantısının aynı kararlılıkta olduğunu söylemek güç. Bu elbette sorunlu ve ikircikli bir durum meydana getiriyor. Tabii ki, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasıyla yakından ilişkili olan ve takriben yüz yıllık "kirli" bir tarihi olan bir sorunun tereyağından kıl çeker gibi halledilmesini beklemek en hafif tabirle safdillik olur. Dünyanın çeşitli bölgelerinde, bu tür sorunların halinde yaşanan durumlar çözüm sürecinde de yaşanıyor. Süreç bazen hızlanıyor bazen duracak kadar yavaşlıyor. IRA ile görüşmeleri yöneten bir katılımcının söylediği gibi, önemli olan pedala basmak ve bisikleti devirmemektir. Burada da pedala basmaya devam ediliyor. Bu, sürecin hayatiyetini gösteren bir durumdur.

2015 Nevruz'unda Öcalan'ın Mektubu

2013 yılında gönderdiği mektupla silahsızlanma çağırısı yapan Öcalan bu Nevruz'da da çağırısını daha etkili bir şekilde yineledi. Hem silahlı mücadeleyi sonlandıracak hem de bundan sonra yapılacak siyasal mücadele dönemine ilişkin strateji ve taktikleri belirleyecek bir kongrenin geciktirilmeksizin toplanması gereğinden bahsetti: "PKK' nin T.C.'ye karşı yaklaşık 40 yıl sürdürdüğu silahlı mücadeleyi sonlandırmak ve yeni dönemin ruhuna uygun siyasal, toplumsal strateji ve taktikleri belirlemek için bir kongre yapılmasını gerekli ve tarihi görmekteyim" Her iki taraftaki barış karşıtlarının kullandığı, statükonun devamını sağlamaya dönük bazı argümanlar var. Bu Türkiye bağlamında bölünme, Kürt siyasi hareketi bağlamında ise aldatılma korkusudur. Başından itibaren bağımsız devlet iddiasıyla militan/ "gerilla" toplayan örgütün liderinin bu iddiadan vazgeçmesi elbette militanların bir kısmında derin bir hayal kırıklığı yaratacaktır. Öcalan mesajında bu hayal kırıklığını tamire yönelik ibareler kullanmaktadır. "Kırk yıllık hareketimizin acılarla dolu geçen bu mücadelesi boşa gitmediği gibi, aynen sürdürülemez bir aşamaya da varmış bulunmaktadır" diyerek silahların bırakılması kararının da gerekçesini sunmuş olmaktadır. Öcalan mektubun diğer kısımlarında, "90 yıllık Cumhuriyet tarihinin çatışmalarla dolu geçmişini aşıp gerçekte barış ve evrensel demokrasi kriterleriyle örülmüş bir geleceğe doğru yürüyoruz" diyerek, Türkiye halklarının bir bütün olarak barışa doğru yürüdüğüne vurgu yapıyor. Ayrıca şah Fırat operasyonu ile şimdi PYD'nin denetiminde olan Kuzey Suriye'deki Eşme köyüne getirilen Süleyman şah'ın mezarına vurgu yaparak, bir ortak sembol, bir ruh inşa etmeye çalışmaktadır: "Bu temelde gelişen Eşme ruhunu halklarımız arasındaki yeni tarihin sembolü olarak selamlıyorum." HDP ve Kandil Rojava Kobani üzerinden etnik Kürt ırkçılığını ve Kürt militarizmini tetiklemeye çalışırken, Öcalan'ın 'Eşme ruhu'na vurgu yapmasının olumlu karşılanması gerektiğini düşünüyorum. Genel Kurmay'ın buna ilişkin yaptığı ve böyle bir ruhun olmadığını ima

eden açıklamasını ve bu açıklamanın siyasiler tarafından değil de asker tarafından yapılmasını anlamlandırmak ta çok güç! Yine Öcalan'ın mektubunda bölgenin geleceğine ve ulus devletlerin yeni bir bağlamda değerlendirilmesine ilişkin söyledikleri, keskin bir siyasi ufku varlığına işaret etmektedir. Emperyalist kapitalizmin neo-liberal politikalarının bölgeyi kimlik savaşlarının içine gömdüğünü ileri sürerken, ulusçuluğun kimliklerin içe kapanmasına neden olduğunu, ulus devletlerin temelinde yıkıcı milliyetçiliğin yattığını söylüyor. Bu düşüncelerin yanlış olduğunu söylemek zor, ancak samimiyeti eylemlerle/ pratiklerle test edilecektir. Dolayısıyla her ihtimale hazır olmak kaydıyla, bu düşüncelerin samimiyetsizliği çekincesi üzerinden politika yürütmek ve karşılıklı güveni elden bırakmamak gerektiği kanaatindeyiz. Öcalan'ın mektubundan ihtiyatlı bir iyimserlik üretebiliriz. Bu görüşlerin PKK ve onun uzantısı HDP tarafından sahada uygulanması süreci daha sağlamlaştıracaktır.

Çözüm Sürecine İlişkin Bazı Notlar

Çözüm süreci dünyanın herhangi bir coğrafyasında değil, insanlığın bilinen tarihinin çok büyük bir kısmının cereyan ettiği bir coğrafyada yürütülmektedir. Dolayısıyla İngiltere-IRA ve İspanya ETA müzakereleriyle benzeşen yanları var olmasına rağmen çok ciddi ayrılan yanları da var. En önemli ayrım, yürütülen sürece çok fazla dış müdahalenin yapılma ihtimalinin ETA-İspanya ve İngiltere IRA süreçlerine nazaran mukayese kabul etmeyecek kadar yüksek olmasıdır. Çünkü İngiltere ve İrlanda'nın herhangi bir sınır komşuları yoktu, istikrarsız bir bölgede değildiler, görüşmeleri ikili olarak bağımsızca yürütme imkânına sahip durumdaydılar. Aynı şey İspanya ETA için de geçerlidir. İspanya istikrarlı bir devlet olan Fransa ile sınır komşusuydu. Görüşmeleri sabote edecek üçüncü güç ihtimali Türkiye'nin yürüttüğü çözüm süreciyle mukayese edildiğinde çok zayıftı. Türkiye'deki çözüm süreci ise, merkezi devletlerin çözüldüğü, siyasi ve sosyal istikrarsızlığın tavan yaptığı bir coğrafyada yürütülmektedir.

Birinci Dünya Savaşı sonrası çizilmiş sorunlu sınırların içine yerleştirilmiş, hiçbir zaman devlet olamamış devletçiklerin dağıldığı bir coğrafyada yürütülen bu sürece dış müdahale ihtimali ihmal edilemez bir parametredir. Ayrıca Türkiye, İran, Irak, Suriye coğrafyasına dağılmış Kürt halkının Türkiye'deki bölümüyle bir uzlaşma sürecinin ulaşacağı sonuç, artı ve eksisiyle bölgesel bir etkiye sebep olacaktır. Kısaca bu kadar sorunlu bir coğrafyada bu sürecin başlatılması ve devam ettiriliyor olması dahi başlı başına bir başarıdır. Sürecin bugüne kadar gelen bölümünde iç ve dış müdahaleler eksik olmamıştır, bundan sonra da eksik olmayacaktır. Ancak, sürecin bundan sonraki bölümünün başlangıca rağmen kısmen daha iyi geçeceğini düşünmek için epeyce sebeplerimiz var. Bunların en önemlisi barış beklentisinin ülkenin batı kısmında yüzde 70, bölgede ise yüzde 90'lara varmasıdır. Bu oranlar süreci yürütenlerin ihmal edemeyeceği, görmezlikten gelemeyeceği bir düzeydedir. Bunun ihmal edilmesi açıklanması meşruiyet yitimidir. Halk nezdinde meşruiyet kaybına uğrayan bir hareketin ise herhangi bir istikbali yoktur. Bütün bu

mülâhazalardan sonra çözüm sürecine ilişkin bazı kanaatlerimizi maddeler halinde beyan etmek istiyoruz:

1) Merkezi devletlerin çözüldüğü, sorunların çatışma ile halledilme alışkanlığı olan bir coğrafyada müzakere yoluyla bir sorunu çözmeye çalışmak ve bunda küçümsenmeyecek bir mesafe kat etmek başlı başına bir başarıdır.

2) Bu sürecin başarıyla sonuçlanması Türkiye'nin Kürt sorununu halletmesinin ötesinde sonuçlar üretecektir. Kendini çatışmalar, karışıklıklar üzerinden var eden vesayet iktidarının varlığı son bulacaktır. Bu, artık halkın söz söyleme, karar verme alanının arttığı bir siyasi iklimi mümkün hale getirecektir. Kısacası çözüm süreci vesayet rejimini bitirecek stratejik bir hamledir de.

3) İmparatorluğun dağılma sürecinde bütün halklar ayrılırken, Türkler ve Kürtler birlikte hareket etti. Oysa bu, savaşın galiplerinin istediği bir şey değildi. Dolayısıyla bu birlikteliğin bir geçimsiz birlikteliğe veya tercihen bir ayrılığa evrilmesi için politikalar üretildi, devreye sokuldu. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucularından ve sonrasında yöneticilerinden birçoğunun yaptığı hatalar geçimsizliği, ayrılığı körükleyecek zeminler oluşturdu. Nihayet Erdoğan liderliğindeki AK Parti çözüm sürecini başlatarak birlikteliği hedefleyen yeni bir dönemin kapısını araladı.

4) Yüzyılın başında parçalanmış olan bir coğrafya ve ümmetin parçalanışının devam ettiği bu günlerde, çözüm sürecinin başarıya ulaşması rıza ile bir arada yaşamının hayata geçirilmesini sağlayacaktır. Bu durum bölgenin makûs talihini son derece müspet yönde etkileyecek bir adımdır.

5) Bu kadar önemli sonuçlar çıkarabilme potansiyeli olan sürecin elbette aynı oranda düşmanları ve muhalifleri olacaktır. Bölgenin nihayetsiz parçalanma ve güçsüzleşme sürecini devam ettirmek isteyen uluslararası güçler asla boş durmayacaktır. Yine bir kısmı uluslararası güçlerle bağlantılı vesayet rejiminin mensubu iç güçler, bir kısmını kaybettikleri iktidarlarını geri almak için her ihtimali değerlendireceklerdir.

6) Süreci bugünlere taşıyan ve sürecin başlatıcısı olan Erdoğan ve AK Parti'dir. Öcalan ise başlattığı silahlı mücadelenin aynen sürdürülemeyeceğini görerek örgütünü ve tabanını barışa ikna etme konusunda tarihi bir görev ifa etmektedir. Sürecin baş aktörü Erdoğan ve tamamlayıcı pozisyondaki Öcalan'ın barışı gerçekleştirme iradelerinin korunması gerekir. Erdoğan Türkiye coğrafyasının geneline dağılmış olan Türk, Kürt, Çerkes, Laz bütün Türkiye halklarını barışa iknada en etkin aktör olarak istisnai bir konuma sahiptir. Öcalan ise Kürt halkının bir kısmının silahlı terör örgütünün ve onun siyasi uzantısı partinin üstünde dönüştürücü ve karizmatik bir güce sahiptir. Dolayısıyla barışın iki önemli aktörü olan bu iki liderin sürecin devamı konusundaki fonksiyonları tartışılmazdır.

7) Bu tespit ikisi olmadan süreç yürümez anlamına gelmiyor. Çünkü ölüm herkes için mukadderdir. Birisi ölürse süreç durur, geri döner demek yanlış olur. Ancak ikisinin varlığı ve barış iradelerinin devamı sürecin ivmesini ve güvenilirliğini artırmaktadır.

8) Son olarak şunu da söylemek lazım, 12 yıllık AK Parti iktidarı döneminde 90 yıllık devlet iktidarı olabildiğince rehabilite edilmiştir. Aynı şeyi PKK için söylemek mümkün değildir. Öcalan’a kademeli bir hareket serbestisi kazandırılarak örgütünün rehabilite etmesi sağlanırsa sürecin daha sağlıklı bir yapıya kavuşacağı düşünülebilir. Bütün bunlardan çıkaracağımız sonuç sürecin devam etme ihtimalinin, akamete uğrama ihtimalinden çok daha yüksek olduğudur. Bu da bize bir yandan süreci devam ettirirken, bir yandan da süreç sonrasına hazırlık yapılması gerektiğini ihtar ediyor. Birlikte yaşamının kültürel altyapısının oluşturulması, seküler, etnik, çatışmacı ve yabancı bir kültürel iklimden, tarihe yaslanan ve geleceği kuşatabilecek bir yerli kültürel iklime evrilecek yolların bulunması önem arz etmektedir. Bu sadece bölge için değil ülkenin geneli için de aynı öneme haizdir.

Bulanık Suda Balık Avlamaya Çalışanlar Yazının başında rahmetli Özal’dan bahsederek konuya tekrar döneceğimizi söylemiştik. Basında kalem oynatan birçok muhalif yazar ve lider mukallitleri hükümet ve cumhurbaşkanı arasındaki kısmî ihtilafları gündeme getirerek, cumhurbaşkanının yalnızlaşacağına vurgu yapıyorlar, pusuda umutla bekliyorlar. Özal’ı örnek göstererek cumhurbaşkanını adeta tehdit ediyorlar. Açık söyleyelim bunlar çok yanlış/ isabetsiz mukayeselerdir. Özal ile Erdoğan arasında bağ kurulabilse de Mesut Yılmaz ile Ahmet Davutoğlu arasında herhangi bir şekilde bir bağ kurulabilmesi asla mümkün değildir! Bütün iktidarını Özal’a borçlu olan Mesut Yılmaz’ın başbakanlığı döneminde Özal’a gösterdiği tavır, bırakalım vefalı olmayı, asgari insani tavır bile değildir. Kelimenin tam anlamıyla bir ihanet tavrıdır. Ahmet Davutoğlu hayatının hiçbir döneminde “hainane” addedilebilecek bir tavır içinde olmamıştır, -kanaatimizce- bundan sonra da olmayacaktır. Bulunduğu konumlara hak ederek geldiğinden ve ehil olduğunda şüphe yoktur. Parti liderliğine, layık olduğu için Recep Tayyip Erdoğan tarafından aday gösterilmiş ve seçilerek iktidar partisinin başkanı sıfatıyla başbakan olmuştur. Kısacası, Erdoğan yerini bir emir erine değil, ehliyetli ve liyakatli birine bırakmak istemiş ve Davutoğlu ehliyet ve liyakatiyle bu makama oturmuştur. Ancak alışılmış siyasi kodlarla olaylara bakanlar, olanları değil de görmek istediklerini görürler. İnsanlıktan çıkarak siyaset yapılacağını düşünenler hem insan kalıp hem siyaset yapılabileceğini hayal edemezler. Turgut Özal ile dönemin başbakanı Demirel arasında geçen bir diyalog, siyasetin nasıl insanlık dışı yapılabildiğinin somut bir göstergesidir.

Özal bir yurtdışı gezisinden dönüşünde Demirel’i arar ve ekonomide bazı işlerin iyi gitmediğini söyleyerek, ekonomi bürokratlarını kendisine göndermesini ister. Demirel ise “Sen ekonomiyi falan bırak da bizim arkadaşlar seni Yüce Divan’a gönderecekler, sen asıl onu düşün!” diye cevaplar Özal’ı. Bu tür siyasi üsluplara ve tavırlara alışkın olanlar, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Davutoğlu arasındaki fikir ayrılıklarının böyle bir siyaset üslubuna evrileceğini umuyorlar. Ama bu onlar için sadece bir hayal kırıklığı olmaktan öteye geçmeyecek bir beklenti olarak kalacaktır. Şunu anlamak gerekiyor: Cumhurbaşkanı’nı halkın seçmesiyle idari sistemde, anayasal olmasa bile fiili değişikliklerin olacağı kimsenin meçhulü değildi. Cumhurbaşkanı da bunu açıkça

söyleyerek halktan oy istedi ve %52 oyla seçildi. Davutoğlu bütün bu durumları bilerek başbakanlığı kabul etti. Ayrıca, Erdoğan, Davutoğlu'nun bir emir eri olmadığını, inisiyatif sahibi olduğunu, yönetici potansiyeli bulunduğunu bilerek, takdir ederek kendisini o makama aday göstermiştir. %52 oy almış Erdoğan bir Çankaya noteri veya nöbetçisi değildir. Davutoğlu da bu ülkenin yetkin bir başbakanıdır. Fikir ayrılıklarının olması doğaldır. Önemli olan bunların karşılıklı diyalog ve anlayış içinde çözülebilmesidir ki, öyle de oluyor. Dolayısıyla bulanık suda balık avlamaya çalışanlar -üzülsünler ki- yeni bir hayal kırıklığı ile baş başa kalacaklardır. Son olarak, Cumhurbaşkanı'nın "dertli olan konuşur, dert söyletiyor" sözünü yürekten söylediğine kesinlikle inanıyorum. Onun baktığı yerden, görünen gerçekliğin ne kadar yakıcı olduğunu da tahmin etmeye çalışıyorum. Ancak herkes onun baktığı yerden bakamıyor. Siz ne kadar acele etseniz de sağlıklı doğum dokuz ayda oluyor. İyi niyetli de olsa, acele davranmak doğuma zarar veriyor. Boşuna denmemiş, "Gereğinden fazla zorlama, yapılan işteki hikmeti yok eder." Hikmeti yaşatalım, hikmetli yaşayalım...